

[Електронний ресурс]. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2019. № 5. С. 29-37. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2019_5_5

5. КОМПАС. Посібник з освіти з прав людини за участю молоді / [Електронний ресурс]. Council of Europe, 2020. 490 с. Режим доступу: <https://rm.coe.int/compass-2020-ukr-yfdua/1680a23873>

Ковний Юрій Євгенович

к.ю.н, адвокат

ПРАВО НА УЧАСТЬ У ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ ПРЕДСТАВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН ЯК ЗАПОРУКА ЗНИЖЕННЯ КОНФЛІКТНОСТІ У СУСПІЛЬСТВІ

Війна змінила соціально-політичне життя українського суспільства. Тому правова доктрина сучасності потребує додаткового аналізу проблем, що по'язані з військовими діями, однак поряд з цим слід розглядати питання протидії, тобто превенції допущення військових дій в майбутньому. І тут вагомим предметом для аналізу виступає державна етнонаціональна політика.

Для членів етнокультурних меншин право на участь у політичному житті означає більше, ніж право намагатися вплинути на результат процесу, спрямованого на об'єднання індивідуальних уподобань для пошуку рішення, прийнятного для більшості громадян. Ефективна участь національних меншин у суспільному житті потребує спеціальних механізмів, щоб сприяти включенню меншин у державу та дозволяти меншинам зберігати свою власну ідентичність та характеристики, сприяючи таким чином належному управлінню та цілісності держави.

Ліберальна демократія сьогодні є формою суспільного ладу, що заснований насамперед на індивідуальних громадянських правах, і таким чином фактично обмежує сферу захисту національних меншин. Через це у сучасних ліберальних демократіях немає єдиної моделі щодо того, як

захищати національні меншини і як забезпечити їх виживання в етнічно мажоритарному середовищі, яке часто є ворожим до всіх або деяких національних меншин.

Пункт (ix) ст. 5 Міжнародної конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації вимагає з метою запобігання дискримінації гарантувати право на свободу мирних зборів та асоціацій кожної людини. Особливий акцент тут проводиться на особах, що можуть стати жертвами расової дискримінації, котра у свою чергу включає будь-яке розрізнення, виняток, обмеження чи перевагу, ґрунтовані на ознаках раси, кольору шкіри, родового, національного чи етнічного походження. Отож міжнародне право тлумачить термін широко не зводячи його виключно до раси, а акцентуючи увагу на всіх етнонаціональних суб'єктах.

Значення громадських об'єднань у суспільному житті дуже вагоме. Верховним комісаром ОБСЄ у справах національних меншин разом з колективом провідних експертів узгодили Лундські рекомендації про ефективної участі національних меншин у суспільно-політичному житті у 1999 році. Вони мали на меті стимулювати та полегшити прийняття державами конкретних заходів, що послаблюють напруженість у відносинах з національними меншинами і тим самим сприяти запобіганню конфліктам. Зокрема Загальні принципи визначають юридичне значення забезпечення політичних прав національним меншинам «Ефективна участь національних меншин у суспільно-політичному житті є однією з найважливіших складових мирного демократичного суспільства» [1, с. 9]

Свобода асоціацій дозволяє людям різної етнічної приналежності вільно прийняти спосіб життя. Кожен може вільно приєднуватися до різних асоціацій. Їх роль є затребуваною, що підтверджується практикою іноземних держав. Зокрема значний перехідний етап зроблено Хорватією, розглянемо її досвід. Перед тим зазначимо, що за декілька років крахні вдалося розробити належне законодавство в цій сфері, яке позитивно оцінено експертами, а також досягти реального забезпечення прав цієї групи. Імплементация європейських

стандартів у всіх сферах дозволила Хорватії у 2013 році стати державою-членом Європейського союзу. Досвід цієї держави є цінний з двох підстав: євроінтеграційні прагнення України та історично схожі проблеми щодо національних меншин. Так кінець XX століття позначену війною проти Югославської народної армії та місцевих повсталих сербів, питання міжетнічних відносин у Хорватії є досить непростим. Ця держава використовує модель культурної автономії, що сприяє інтеграції національних меншин, а не їх асиміляції в хорватське суспільство. Ця модель гарантує національним меншинам збереження та просування своєї ідентичності (етнічної, культурної, мовної, релігійної), індивідуально чи колективно.

Відповідно до прийнятої моделі культурної автономії, більшість прав етнонаціональних меншин (освіта, наука, бібліотеки, охорона пам'яток) забезпечуються через інституції, що професійно та адміністративно відповідальні за певні сфери суспільного життя, що дозволяє реалізувати принцип інтеграції національних меншин у хорватське суспільство. Тобто тут йдеться мова про належне функціонування державного механізму, що для суспільства гарантує захист їх культурної та етнічної ідентичності.

Другий аспект етнічних прав (інформаційні, видавничі, культурні, мистецькі) реалізують через діяльність неурядових організації національних меншин, тим самим додатково забезпечуючи захист від асиміляції. Модель дозволяє та сприяє розвиток відносин національних меншин з державами, взаємодіяти титульній нації та національній меншині для сприяння їхньому культурному та мовному розвитку [2, с. 46].

Отож Україні післявоєнного часу потрібно буде проводити оновлену політику у сфері захисту суб'єктів етнонаціональної політики. Закон України «Про захист національних меншин в Україні» має тридцятилітню історію і вже не відповідає сучасним аспектам міжнародних стандартів, оновленій парадигмі конституціоналізму та потребує суттєвого удосконалення.

Джерела:

1. The Lund Recommendations on the Effective Participation of National

Minorities in Public Life & Explanatory. OSCE High Commissioner on National Minorities Note September 1999 URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/0/9/32240.pdf>

2. Tatalovic S. National Minorities and Croatian Democracy Politička misao, Vol. XLIII, 2006, N. 5, P. 45–59

Баликіна-Галанець Людмила Ігорівна

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри державно-правових дисциплін
Університету економіки та права «КРОК»*

Баликін Іван Ігорович

*к.і.н., доцент, завідувач кафедри інформаційної, бібліотечної, архівної
справи та соціально-політичних і гуманітарних дисциплін
ПВНЗ «Європейський університет»*

МИРНЕ ВРЕГУЛЮВАННЯ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Почнемо представивши деякі статистичні дані, які наявні на даний момент. Згідно звіту за 2021 рік Інституту з дослідження міжнародних конфліктів у Гейдельберзі, Німеччина, у світі налічувалося 355 конфліктів. Біля 60%, а саме – 204, вирішуються насильницьким шляхом, а 151 – мирним. Порівняно з 2020 роком, кількість повномасштабних війн знизилася з 21 до 20, а кількість обмежених війн зросла з 19 до 20. [1, р. 15] У ХХІ столітті засобів для мирного врегулювання конфліктів достатньо, однак, питання залишається актуальним. Чи можливо вирішувати виникаючі конфлікти мирним шляхом не застосовуючи зброю?

Після Другої світової війни, був прийнятий Устав ООН з метою «проявляти терпимість і жити разом, у мирі один з одним, як добрі сусіди, об'єднавши наші сили підтримки міжнародного миру та безпеки» [2], задля уникнення у подальшому страждань, руйнувань та смертей, які зазнали учасники війни. Не дивлячись на це, локальні військові конфлікти виникають